

ВІДГУК ОФІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

ЗБОРОВСЬКОЇ ОЛЬГИ МИХАЙЛІВНИ

на дисертаційну роботу

ПАЛАНТА ОЛЕКСІЯ ЮРІЙОВИЧА

за темою: «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ
СИСТЕМНОЮ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих праць Паланта Олексія Юрійовича дає підстави сформулювати узагальнені висновки, стосовно актуальності обраної теми дослідження, ступеня теоретичної обґрунтованості наукових положень і практичної цінності отриманих результатів, їх достовірності, новизни та повноти викладення у опублікованих працях.

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок із науковими програмами

Розвиток економічних систем на макрорівні завжди супроводжується трансформацією складу і структури національної економіки за рахунок виникнення і функціонування нових галузей на тлі поступового занепаду і зникнення тих, що вважалися традиційними. Наприклад, внаслідок зміщення акцентів з виробництва на продаж і просування товарів і послуг, протягом останніх 50-60 років значно зросло значення маркетингу (зокрема, реклами товарів і послуг), ділової репутації підприємств і компаній і т. ін.), а сьогодні в Україні та інших країнах спостерігається стрімке зростання сектору економіки, що орієнтований на розробку та впровадження програмних продуктів та інших інформаційних технологій. Але у будь-якій сучасній економіці існують галузі, які не можуть бути замінені іншими, оскільки їх функціонування спрямоване на задоволення базових потреб людей. Йдеться перш за все про житлово-комунальне господарство, харчову і легку промисловість, будівництво та транспорт.

Актуальність проблем транспортної галузі постійно зростає пропорційно до збільшення чисельності населення великих міст та появи нових вимог до якості транспортних послуг. Серед існуючих видів транспорту варто особливо відзначити міський електричний транспорт (МЕТ), бо розвиток цієї галузі дозволить не лише забезпечити громадян якісними транспортними послугами, а й приведе до поступового покращення екологічної ситуації у великих містах, оскільки міський електричний транспорт визнано одним з найбільш екологічних.

Втім, розуміння важливості розвитку міського електричного транспорту на рівні міст, на жаль, не приводить до обґрунтування та впровадження науково-методичних та практичних рекомендацій щодо покращення матеріального забезпечення підприємств міського електричного транспорту, забезпечення їх прибутковості та покращення фінансового стану. Головними причинами кризового стану означених підприємств можна вважати критичний рівень зношення основних засобів, залежність від держави та відсутність економічно обґрунтованих тарифів. В результаті дії перелічених чинників має місце використання підприємствами зношеної техніки (що погіршує якість надання транспортних послуг) та встановлення і використання невиправдано занижених тарифів, що не дозволяє підприємствам отримувати прибуток. Одним з комплексних підходів до вирішення описаних проблем є проведення системної модернізації підприємств МЕТ з попередньою розробкою та реалізацією наукових рекомендації щодо управління модернізаційним процесом.

Необхідність розвитку підприємств міського електричного транспорту для подолання наслідків кризових явищ та з метою підвищення якості транспортних послуг і обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження Паланта О.Ю.

Актуальність проблем, що вирішуються у дисертаційній роботі підвищується узгодженістю теми дослідження з напрямками наукової роботи Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова. Зокрема, варто відзначити участь дисертанта у таких темах як: «Методика формування транспортної роботи підприємствам міського електротранспорту» (№ 2663/13, 2013 р.), де автором запропоновано модель формування маршрутної мережі та розраховано ймовірність відмови в процесі функціонування маршрутів міського електричного транспорту, а також обґрунтована методика розрахунку обсягів транспортної роботи підприємств міського електричного транспорту; «Правове забезпечення впровадження автоматизованої системи оплати проїзду та обліку пасажирів (АСОП) у наземному пасажирському транспорті (пропозиції щодо

внесення змін до законодавства України)» (№ 2654/13, 2013 р.), де дисертантом запропоновано шляхи вирішення завдань щодо створення та фінансування суб'єкта господарювання для впровадження та використання АСОП, а також нормативне регулювання господарських відносин між суб'єктами, що зацікавлені у створенні означеної системи; «Порядок формування розрахункових тарифів на послуги міського електричного транспорту (вартості одиниці транспортної роботи)» (№ 2636/13, 2013 р.), де здобувачем, як співавтором, проаналізовано ключові тенденції та галузеві особливості розвитку міського електричного транспорту України та обґрунтовано методичні рекомендації в сфері формування тарифів на послуги підприємств МЕТ.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертаційній роботі, їх достовірність і новизна

Дисертаційна робота Паланта О.Ю. являє собою комплексне наукове дослідження науковим дослідженням, що присвячене дослідженню проблем та вирішенню завдань, що виникають в процесі системної модернізації підприємств міського електричного транспорту.

Обґрунтованість теоретичних положень, методичних підходів та висновків дисертаційної роботи підтверджена в процесі аналізу результатів наукових досліджень та публікацій, авторами яких є вітчизняні та зарубіжні вчені, що спеціалізуються на вивченні проблем функціонування і розвитку міського електричного транспорту.

В процесі обґрунтування власних наукових поглядів, що знаходять відображення у найбільш важливих положеннях дисертаційного дослідження, дисертант комбінує різні наукові методи: системний підхід, порівняльний аналіз, методи економіко-математичного моделювання та теорії ймовірності та ін. Коректне застосування загальних та спеціальних методів наукового дослідження дозволило дисертанту запропонувати структурно-функціональний механізм управління системною модернізацією підприємств міського електричного транспорту та розкрити теоретико-методологічні аспекти практичного застосування цього механізму.

Результати дисертаційного дослідження Паланта О.Ю. пройшли апробацію на підприємствах міського електричного транспорту, використовувалися у науковій діяльності Харківського національного Університету ім. О.М. Бекетова, були оприлюднені у 44 наукових працях та отримали схвалення наукової спільноти, що

також свідчить про їх теоретичну обґрунтованість та цінність для наукової, навчальної та практичної діяльності.

За результатами аналізу змісту та структури дисертаційного дослідження Паланта Ю.О. можна говорити про те, що обрана автором тема розкрита у повній мірі, а отримані дисертантом результати повністю відображені у авторефераті та наукових публікаціях.

3. Наукова новизна отриманих результатів дослідження

Теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження сформульовані автором особисто та обґрунтовані на високому науковому рівні.

Аналізуючи отримані дисертантом результати дисертаційної роботи, можна дійти висновку, що вони характеризуються науковою новизною:

уперше:

– обґрунтовано теоретико-методологічні засади системної модернізації підприємств міського електричного транспорту, практична реалізація яких дає можливість значно покращити перспективи розвитку таких підприємств шляхом врахування принципів та напрямків системної модернізації та використання структурно функціонального механізму для здійснення управління модернізаційним процесом для повного оновлення рухомого складу електротранспортних підприємств та забезпечення їх прибутковості шляхом встановлення економічно обґрунтованих тарифів на транспортні послуги;

– запропоновано комплекс математичних моделей, використання яких, на відміну від інших наукових результатів, дозволить визначити надійність функціонування транспортної мережі міста шляхом розрахунку показників ймовірності припинення роботи маршрутів мережі з технічних причин або через виникнення заторів (п. 3.2 та 3.3);

– запропоновано науково-методичне обґрунтування процесів впровадження та функціонування автоматизованої системи оплати проїзду (АСОП) яка дає можливість пасажирам застосовувати електронні картки для оплати транспортних послуг, а також дозволяє здійснювати реєстрацію та облік пасажирів, що у свою чергу забезпечує прозорість формування валових доходів електротранспортних підприємств, та приводить до зростання цих доходів, що досягається шляхом посилення контролю розрахунків за надані транспортні послуги (п. 5.2-5.4);

вдосконалено:

– концептуальну схему системної модернізації підприємств міського електричного транспорту, що, на відміну від інших, ілюструє зв'язок між принципами та напрямками такої модернізації, застосування яких проявляється у вигляді реалізації заходів технічного, економічного та організаційного характеру, відповідно до складових структурно-функціонального механізму системної модернізації (с. 64-70).

– структурно-функціональний механізм управління системною модернізацією підприємств міського електричного транспорту, практична реалізація якого, на відміну від результатів інших дослідників, передбачає: а) повне оновлення рухомого складу електротранспортних підприємств шляхом визначення і використання економічно обґрунтованих тарифів на транспортні послуги; б) впровадження прогресивних методів розрахунків за послуги підприємств міського електричного транспорту, що досягається через впровадження АСОП (пп. 1.2; 2.3;3.3, та 5.3).

– інформаційне забезпечення системної модернізації підприємств міського електричного транспорту що, на відміну від запропонованих раніше, дозволяє отримати повне уявлення щодо матеріально-технічного та фінансового забезпечення модернізаційного процесу за рахунок прозорості усієї необхідної інформації; а також врахувати динаміку пасажиропотоків та результати оцінки пасажирами якості транспортних послуг з метою підвищення інтенсивності модернізації та ефективності діяльності підприємств міського електричного транспорту(п. 1.2);

– поняття «системна модернізація підприємств міського електричного транспорту, що визначається дисертантом як діяльність підприємств МЕТ, векторно-спрямована на підвищення ефективності їх функціонування через здійснення капітальних інвестицій та впровадження інновацій; акцентує увагу на встановленні економічно обґрунтованих тарифів і має завданням зменшення залежності підприємств МЕТ від державних дотацій та впровадження АСОП (с.63);

дістало подальшого розвитку:

– інституційне забезпечення реформування і модернізації підприємств міського електричного транспорту, де, на відміну від існуючого, передбачено нормативно-правове регламентування процесів встановлення та зміни тарифів, перевезення пасажирів (у тому числі і тих, що мають право пільгового проїзду), а також визначення розміру компенсації підприємствам електричного транспорту за перевезення пільгового контингенту пасажирів. (пп. 4.2; 5.5).

Таким чином, є вагомі підстави вважати, що дисертаційна робота Паланта Олексія Юрійовича виконана на досить високому теоретико-методологічному рівні і містить положення висновки та рекомендації, що характеризуються науковою новизною і мають практичне значення для забезпечення сталого розвитку та ефективної діяльності підприємств міського електричного транспорту.

4. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практична цінність результатів дисертаційної роботи обумовлена тим, що врахування теоретичних положень та практичних рекомендацій, що викладені у дисертації дає можливість вирішити вкрай важливе практичне завдання забезпечення сталого розвитку підприємств міського електричного транспорту шляхом ініціювання процесу їх системної модернізації за умов сприяння державних інституцій та інших зацікавлених суб'єктів.

Важливість результатів дисертаційного дослідження для підприємств міського електричного транспорту підтверджується їх апробацією на таких підприємствах як: Івано-Франківське КП «Електроавтотранс» (акт № 1 від 01.03.2017), ТОВ «Технології електротранспорту», м. Харків (акт № 2 від 06.03.2017), КП «Кременчуцьке тролейбусне управління» (акт № 3 від 15.03.2017), КП «Запорожелекротранс» (акт № 4 від 29.03.2017), КП «Житомирське ТТУ» (акт № 5 від 21.04.2017), КП «Тролейбусне депо № 2», м. Харків (акт № 6 від 26.04.2017), а також Корпорація підприємств міського електротранспорту України «Укрелектротранс», м. Київ. Крім того, важливість результатів роботи підтверджується їх апробацією такими державними установами як: Департамент транспортної інфраструктури Київської міської держадміністрації (довідка від 10.07.2017), Департамент інфраструктури Харківської міськради (довідка від 12.07.2017), Департамент стратегічного розвитку дорожнього ринку та автомобільних перевезень Міністерства інфраструктури (довідка від 17.07.2017).

5. Повнота викладення результатів дисертації у опублікованих працях

Результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на науково-практичних конференціях різного рівня і отримали схвалення науковців та спеціалістів-практиків. Теоретичні положення висновки і рекомендації дисертаційної роботи що відзначаються науковою новизною, викладені у 44 наукових працях серед яких 7 монографій, 19 статей у фахових виданнях, 6 статей в закордонних наукових виданнях та 12 тез доповідей на конференціях.

Автореферат дисертаційної роботи Паланта О.Ю. повною мірою характеризує зміст, структуру, основні положення, висновки і рекомендації, що наведені у дисертаційному дослідженні та виносяться на захист.

Ознайомлення з науковими працями здобувача дає підстави для висновку про достатній рівень відображення результатів дисертаційного дослідження у фахових та інших виданнях і авторефераті. Кількість і обсяг друкованих праць надають Паланту О.Ю. право публічного захисту дисертаційної роботи.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація написана державною мовою та оформлена згідно з діючими вимогами ДАК МОН України до докторських дисертацій та має логічну структуру. Дисертаційна робота є завершеним комплексним дослідженням і відзначається високим рівнем теоретичної обґрунтованості, практичної значущості та наукової новизни отриманих результатів. Автореферат дисертаційної роботи за структурою, змістом та оформленням відповідає чинним вимогам ДАК МОН України та у повній мірі відображає результати дисертаційного дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Констатуючи високий науково-методологічний рівень виконання дисертаційної роботи, варто виділити і деякі дискусійні положення та зауваження:

1. В процесі аналізу пасажиропотоків автору дисертаційної роботи варто було б спиратися на положення теорії масового обслуговування, що, на наш погляд, дозволило б оптимізувати кількість одиниць рухомого складу підприємств міського електричного транспорту.

2. У дисертаційній роботі, на нашу думку, недостатньо уваги приділяється питанням кадрового забезпечення процесу системної модернізації підприємств міського електричного транспорту.

3. З тексту дисертаційної роботи неясно, як саме автор пропонує вирішити проблему зростання кількості пасажирів пільгових категорій з урахуванням забезпечення прозорості процесів отримання пільг в сфері пасажирських перевезень.

4. У підрозділі 3.1 реалізується методичний підхід формування маршрутної мережі міста. Погоджуючись з позицією здобувача щодо наукового підходу до визначення проблем підприємств міського електричного транспорту та інструментарію їх вирішення (рис. 3.1, с.189), зазначимо, що автору доречно було б детальніше описати та пояснити організаційно-економічне проектування маршрутної мережі міста з урахуванням обсягів та програм бюджетного

фінансування.

5. У підрозділі 3.3 автором представлено процес визначення імовірності відмови транспортних мереж для оцінки надійності їх роботи. Не достатньо розгорнутою є інформація щодо визначення законодавчо-адміністративного та управлінського ризиків у роботі підприємств міського електричного транспорту. Доцільним є подальше вдосконалення методики розрахунку необхідної кількості обслуговуючого персоналу для забезпечення повної реалізації перевезення пасажиропотоку мегаполіса з урахуванням зазначених ризиків.

6. Дисертант значну увагу приділяє проблемам пов'язаним з використанням автоматизованої системи оплати проїзду (розділ 5 дисертаційної роботи), але виникає питання: чи пов'язане функціонування такої системи з отриманням економічного ефекту?

Проте ці зауваження носять локальний характер і не впливають на достатньо високий рівень дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Паланта О.Ю. виконана на високому науковому рівні з дотриманням діючих вимог до докторських дисертацій і є завершеним та комплексним науковим дослідженням, результати якого відзначаються високим рівнем теоретичної обґрунтованості, практичної значущості та наукової новизни.

Дисертаційна робота за структурою, змістом та оформленням в повній мірі відповідає вимогам пп. 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 в д. 24 липня 2013 року, а її автор – Палант Олександр Юрійович – заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Запорізького національного університету

О.М. Збровська

Вчений секретар

Запорізького національного університету

В.П. Снежко

